

בס"ד. ש"פ וילך, שבת תשובה, וא"ו תשרי, ה'תשי"ט

(הנחה בלתי מוגה)

א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן, מאי דכתיב¹ נאום דוד בן ישי ונאום הגבר הוקם על, נאום דוד בן ישי שהקים עולה של תשובה². ונת"ל³ דפירוש עולה של תשובה הוא תשובה היותר עליונה, שהו"ע תשובה עילאה. ובזה יובן ג"כ מה שפרש"י⁴ שהוא שב תחלה ונתן דרך לשבים, כדאמרינן בפ"ק דע"ז⁵ לא דוד ראוי לאותו מעשה, אלא שאם חטא יחיד אומרים לו כלך אצל דוד כו' אף אתה חזור בתשובה, דלכאורה אינו מובן למה צריך להלימוד מדוד, הלא ענין התשובה מפורש בתורה, וגם ענין תשובה ליחיד מפורש בתורה, שזהו"ע קרבנות חטאת שישנם גם ביחיד, ומפני מה צריך ללימוד על ענין התשובה מדוד דוקא. אך הענין הוא, שזה שדוד הקים עולה של תשובה קאי על תשובה עילאה, ובענין זה נתן דרך לשבים, היינו, שכאו"א מישראל יכול להגיע לתשובה עילאה. וזהו ג"כ מש"נ תחלה נאום דוד בן ישי, דישי הו"ע ש"י אורות שהם בכינה⁶, וגם תשו"ע היא בכינה⁷. ובענין תשו"ע גופא (עולה של תשובה) נאמר הוקם על, היינו שבתשו"ע גופא הרי זו מדריגה היותר עליונה, והוא בחי' בעל תשובה שלמעלה מבחי' התשובה⁸. וזהו נאום הגבר הוקם על, שהקים עולה של תשובה, שנתן דרך לשבים שכאו"א מישראל יכול להגיע לא רק לבחי' תשובה תתאה, ולא רק לבחי' בעל תשובה תתאה, ולא רק לבחי' תשובה עילאה, אלא גם לבחי' בעל תשובה עילאה, ולמעלה יותר.

ב) והענין בזה, דהנה⁹ כתיב¹⁰ אתם נצבים גו' מחוטב עציך עד שואב מימך לעברך בברית גו', שהו"ע כריתת ברית והתקשרות

(1) שמואל-ב כג, א.	(7) תניא אגה"ת פ"ט.
(2) מו"ק טז, ב.	(8) ראה לקו"ת בלק עה, א ואילך.
(3) ד"ה שיר המעלות פ"ד (לעיל ע' 8).	(9) בהבא לקמן — ראה ד"ה כי בועליך עושיך וד"ה אני לדודי תרל"ד (סה"מ תרל"ד ע' ש ואילך). ובקיצור — ד"ה כי בועליך עושיך באוה"ת נ"ך כרך ב ע' תתטו.
(4) מו"ק שם.	(10) ר"פ נצבים.
(5) ד, ב.	
(6) ראה לקו"ת פ' ראה כט, ד. אוה"ת נ"ך ח"א ע' מט.	

עצמית דבנ"י עם העצמות באופן שנעשים לדבר אחד¹¹, וכמו בכר"ב בגשמיות בין ב' אנשים, שכורתים דבר אחד לחצאין ושניהם עוברים בתוכו, להורות שכל אחד מהם אינו דבר לעצמו כלל, אלא הם כגוף אחד, וכמו"כ הוא בענין הכר"ב דנש"י והקב"ה, שאין זה חיבור שני דברים נבדלים, אלא הם דבר אחד ממש. וענין זה הוא הבחי' היותר עליונה שבתשובה, כי, בכל בחינות התשובה שלמטה מזה, הנה עם היות שהוא שב להקב"ה, מ"מ, הרי הם ב' דברים נבדלים, ואמיתית ענין תשו"ע (הוקם על) היא באופן שנעשה דבר אחד ממש עם העצמות. וענין זה שייך בכאו"א מישראל, גם בחוטב עציך ושואב מימך, והיינו, מצד הכר"ב שבין בנ"י והקב"ה באופן שכולם הם דבר אחד ממש עם העצמות, שזהו שבנ"י נקראים תמתי¹², תאומתי כביכול לא אני גדול ממנה ולא היא גדולה ממני¹³ (שגם ענין זה צריך לשלול), והיינו שהם דבר אחד ממש, ע"ד כתר אחד לשניהם¹⁴.

ג) **והנה** ע"פ הידוע שכל הענינים שבעבודת האדם למטה הם משתלשלים מהענינים דלמעלה, הרי מובן שכן הוא בענין הכר"ב וההתקשרות דבנ"י והקב"ה, שישנו גם למעלה בכל המדריגות, מלמעלה מעלה עד למטה מטה. והענין בזה, דשורש התאחדות זו הו"ע ב' הבחי' שבכתר, עתיק ואריך, שהם בחי' התחתונה שבמאציל ובחי' שרש ומקור הנאצלים¹⁵, וב' בחי' אלו הם בפרצוף אחד, פרצוף הכתר, שהוא הממוצע בין המאציל לנאצלים. אמנם, ענין הכתר אינו הממוצע האמיתי עדיין, לפי שב' הבחי' שבכתר הם בב' פרצופים מיוחדים כידוע, דהיינו פרצוף עתיק ופרצוף אריך. ואמיתית ענין הממוצע הוא באופן שבחי' העליון והתחתון (מאציל ונאצל) מתייחדים בדבר אחד ממש, כמבואר בדרושי אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בארוכה¹⁶. וכמו"כ ישנו ענין ההתאחדות למטה יותר, בבחי' חכמה ובינה, שנקראים תרין רעין¹⁷. ויובן זה כמו שהוא בענין התורה, דתושב"כ היא בחי' חכמה, ותושבע"פ היא בחי' בינה¹⁸, והרי תושב"כ ותושבע"פ מיוחדים זה עם זה ומשלימים זה את זה, כי, כל ענין בתושבע"פ שרשו בתושב"כ דוקא, כמארז"ל¹⁹ מי איכא מידי דלא

16 ד"ה שיר המעלות דיום ב' דר"ה
 עדרת (המשך תער"ב ח"א ע' שצח).
 17 ראה זהר ח"ב נו, ב. ח"ג ד, א.
 18 ראה לקו"ת שמע"צ פה, ב.
 19 ראה זה"ג רכא, א. וראה תענית ט, א
 ובפרש"י שם. תוס' ישנים יומא לח, ב.

11 לקו"ת ר"פ נצבים.
 12 שה"ש ה, ב.
 13 שהש"ר עה"פ.
 14 ראה לקו"ת שה"ש מח, ב. ובכ"מ.
 15 ראה גם סידור (עם דא"ח) שער
 האלול רלב, ד.

רמיזא באורייתא, וכלשון הידוע מנא הני מילי דאמר קרא, ולאידך גיסא, השלימות דתושב"כ היא ע"י תושבע"פ דוקא, שהרי ענין התורה הוא להורות את רצון העליון, ופרטי רצה"ע אי אפשר לדעת מתושב"כ, כי אם מתושבע"פ דוקא, כמבואר בתניא²⁰. וכן ישנו ענין ההתאחדות למטה יותר, בבחי' נצח והוד, דאיהו בנצח ואיהי בהוד²¹, וכל אחד מהם נקרא בשם פלג גופא²², ושניהם מתייחדים ונעשים ענין אחד, שאז נקראים בשם צבאות²³, שענינו אות הוא בצבא שלו²⁴, דצבא קאי על הנבראים נוצרים ונעשים, ובפרטיות יותר קאי על נש"י, ועז"נ אות הוא בצבא שלו, שהו"ע היחוד דאלקות ונבראים, שעצמותו ית' כפי שמלוכב בענין השמות, נמשך בצבא שלו, נבראים ונשמות דבי"ע, באופן שמתייחדים ונעשים ענין אחד²⁵. וכמו"כ ישנו ענין ההתאחדות למטה יותר, בבחי' ז"א ומלכות, שבחי' ז"א היא סוף עולמות הא"ס²⁶, ובחי' מלכות היא שרש הנבראים²⁷, ושניהם מתייחדים בענין אחד. וע"י היחוד בכל בחי' הנ"ל, נמשך אח"כ למטה גם בעבודת האדם היחוד דכר"ב הנ"ל.

ד) **ובעומק** יותר, הנה ע"י עבודת האדם נפעל היחוד בכל המדרגות הנ"ל. ויובן בהקדים ביאור ענין היחוד דמשפיע ומקבל, שהוא באופן שהם משלימים זה את זה, דכשם שהמקבל צריך להמשפיע, הנה גם שלימות המשפיע נשלם ע"י המקבל דוקא. וכידוע בענין מ"ש²⁸ בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו, דקאי על בנין ביהמ"ק²⁹, שדוקא לצורך המקבל (ביום חתונתו) ולצורך ההמשכה למטה (שזהו"ע בנין ביהמ"ק, ביום שמחת לבו), נמשך להמשפיע מבחי' שלמעלה ממנו, שזהו"ע בעטרה שעטרה לו אמו, שהו"ע ההמשכה מבחי' בינה (אמו), ובאופן של עטרה שע"ג הראש דוקא, היינו, שגם לאחרי ההמשכה אינו יכול לקבל זאת בפנימיות, אלא נשאר בבחי' מקיף עליו. וזהו ג"כ מה שאמרו רז"ל³⁰ ע"פ³¹ גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו, אימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו, ומלכא בלא מטרוניתא לאו גדול

(20) אגה"ק סכ"ט.

(21) עץ חיים שער הנסירה פ"ב. פ"ז. שער

לאה ורחל פ"ו. מקדש מלך לזח"א כו, ב.

(22) זהר ח"ג רלו, א.

(23) זהר שם יא, ב.

(24) אוה"ת בא ע' שכת. וראה חגיגה טז,

רע"א.

(25) ראה תו"א בא ס, ב ואילך.

(26) ראה תו"א ס"פ תרומה.

(27) ראה תניא שם.

(28) שה"ש ג, יא.

(29) תענית כו, ב.

(30) ראה זהר ח"ג ה, א. זהר חדש תשא

מד, א.

(31) תהלים מח, ב.

איקרי ולא מהולל איקרי, והיינו, דעם היות שמטרוניתא, בחי' המקבל, היא למטה הרבה יותר מבחי' הוי', ובפרט בחי' עיר אלקינן שקאי על עולם הדיבור, שזהו"ע העיר שנעשית מריבוי בתים שנעשים מריבוי אבנים, שהם ריבוי האותיות והצירופים עד לחילופים ותמורות שמהם נעשה ריבוי הנבראים, שכל זה הוא למטה הרבה יותר משם הוי', מ"מ, הנה על ידם דוקא איקרי גדול הוי' ומהולל. ואין הכוונה רק שע"י עיר אלקינן נמשך בגילוי הענין דגדול ומהולל כפי שהוא מצד עצמו, רק שהי' תחילה בהעלם, אלא כפי שהוא במשפיע ומקבל, שע"י המקבל נמשך בהמשפיע אור חדש שמצד עצמו לא הי' אצלו גם בהעלם, כמאמר³² ומתלמידי יותר מכולם, וענין זה בא בהמשך למ"ש לפני"ז הרבה קבלתי מרבותי, והרי מה שמקבל מרבותיו אינו גילוי ההעלם, אלא באופן שמשפיעים לו שכל חדש, ועל זה מסיים ומתלמידי יותר מכולם, שהשלימות שנעשית ע"י התלמידים היא עוד יותר ממה שמקבל מרבותיו. ומזה מובן גם בנוגע לכללות ענין היחוד דמשפיע ומקבל בכל בחי' הנ"ל, שענין זה נעשה ע"י העבודה למטה בהכר"ב דנש"י עם הקב"ה, שהם נעשים דבר אחד כנ"ל.

ה) **אמנם** עדיין צריך להבין איך אפשר שהאדם למטה יגיע לבחי' זו, הרי הנשמה מלוכשת בהגוף ונה"ב ומקושרת בו בכח המפליא לעשות³³, וא"כ, איך אפשר שבהיות הנשמה למטה בגוף יהי' אצלה ענין של כריתת ברית להתקשר ולהתאחד עם העצמות. אך הענין הוא, דהנה כתיב³⁴ כי עזה כמות אהבה, כפרישותא דנפשא מן גופא³⁵, וכיון שאין הנשמה רוצה ויכולה ליפרד מהגוף, לכן היא פועלת גם בהגוף שיהי' כלי לאלקות, שע"י יהי' גם בהגוף ענין הכר"ב, וכמארז"ל³⁶ אין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי.

והענין בזה, דהנה ידוע שהכלי להגילויים שלמעלה הוא כלי ריקן, כמארז"ל³⁷ שכלי ריקן מחזיק ברכתו של הקב"ה. וכמשנת"ל³⁸ בענין העבודה דכלי ריקן, דכשם שהוא בתלמיד שמקבל ההשפעה מהרב, שבשעת מעשה צריך לפנות את עצמו מכל עניניו, לא רק מענינים אחרים שאינם שייכים לשכל, אלא שצריך להיות כלי ריקן גם בענין השכל גופא,

36) סנהדרין כב, ב.

37) ראה ברכות מ, א.

38) ד"ה תקעו דש"פ נצבים תשח"י פ"ג

ואילך (תו"מ חכ"ג ע' 281 ואילך).

32) תענית ז, א.

33) ראה רמ"א או"ח סוס"א.

34) שה"ש ח, ו.

35) ראה זח"א רמה, א.

והיינו, שבשעת ההשפעה לא יחשוב מאומה בהשגת הענין, כי אם לקבל דברי הרב, הנה כמו"כ יובן בעבודת הוי', שהכלי לגילוי אלקות הוא שיבטל את עצמו מכל וכל, שלא יהיו לו שום רצונות כלל, לא רק רצונות בעניני איסור שהם ענינים בלתי רצויים, אלא שלא יהיו לו רצונות גם בעניני היתר, דעם היותם דברי היתר, מ"מ, הא גופא שאומר זה אני רוצה וזה אין אני רוצה, הו"ע של ישות שמעלים על אלקות, והכלי לגילוי אלקות הוא כלי ריקן דוקא. ויתירה מזה, שגם בעניני קדושה גופא לא צריך להיות ה"אני", והעבודה היא לעשות מאני אין, לפי שכל ענין של מציאות הוא העלם והסתר, והיינו, שגם כאשר מציאותו היא מציאות דקדושה, מ"מ, להיותו בבחי' מציאות, אינו כלי לאלקות, שהרי יותר משאין ערוך ב"ע לגבי אצילות אין ערוך אצילות לגבי המאציל³⁹, ולכן, בכדי שיהי' כלי לבחי' המאציל, ובפרט למעלה מבחי' המאציל, הרי זה ע"י כלי ריקן. והיינו, שבנוגע לבחי' הגילויים, הנה גם בהיותו מציאות דקדושה יכול לקבל בחי' האורות והגילויים, אבל בכדי שיהי' כלי להעצמות, הנה ענין המציאות הוא העלם והסתר על זה. וזהו גם מה שמצינו גבי שמואל שנענש על שאמר⁴⁰ אנכי הרוואה⁴¹, דהגם שהי' נביא, ומבואר בשעה"ק להרח"ו⁴² שבשעת הנבואה הי' הנביא מתעצם עם האלקות, ושכינה⁴³ מדברת מתוך גרונו⁴⁴, מ"מ, מאחר שהוא מציאות, אפילו מציאות דקדושה באופן היותר נעלה, הרי זה העלם והסתר. ולכן צריכה להיות העבודה באופן של אני כ', כ"ף כפופה, שהו"ע אתכפיא וביטול.

(ו) **וזהו** גם מה שמצינו בענין תקיעת שופר שיש ב' דיעות⁴⁵, דת"ק ס"ל שופר של ר"ה של יעל פשוט, ור"י אומר בר"ה תוקעין בשל זכרים כפופים, ומפרש בגמרא⁴⁵ מר סבר כמה דכייף איניש דעתי' טפי מעלי, ומר סבר כמה דפשיט איניש דעתי' טפי מעלי. והענין הוא, דפשיט היינו שהוא מופשט מכל הרצונות ואין לו שום רצונות כלל, וכייף היינו שיש לו רצונות, וגם רצונות זרים, ומ"מ הרי הוא כופה את עצמו. הנה דעה אחת היא שתכלית המעלה הוא להיות מופשט לגמרי מענין הרצונות, אמנם דעה הב' (וכן ההלכה) היא, דכמה דכייף איניש דעתי'

43) ראה זח"ג רלב, א (ברע"מ). שמו"ר פ"ג, טו. לקו"ש ח"ד ע' 1087. וש"נ.

44) בזכרון אחדים: וגם זה גופא שאמר אנכי הרוואה, הי' דבר נבואה באופן ששכינה מדברת מתוך גרונו.

45) ר"ה כו, ב.

39) ראה סה"מ עזר"ת ע' קלב. ובכ"מ.

40) שמואל-א ט, יט.

41) ספרי דברים א, יז. מדרש שמואל ויל"ש לשמואל שם. וראה מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' יד.

42) ח"ג שער ה"ו.

שפי מעלי, וטעם הדבר, כי בהיותו מופשט מענין הרצונות, אזי אי אפשר לדעת מה יהי' עמו כאשר יהיו לו רצונות, והיינו, דהגם שעכשיו הוא בתכלית הביטול, מ"מ, ביטול זה הוא לפי שאין לו ישות ורצונות זרים, אבל כאשר יהיו לו רצונות אי אפשר לדעת כו', ולכן תכלית עילוי ושלימות העבודה הוא העבודה דכייף, דהגם שיש לו רצונות, מ"מ הוא כופה את עצמו, שזוהי העבודה דביטול היש שמבטל את ישותו. וכאשר תחלת העבודה היא באופן דאתכפיא, הנה ע"י העבודה דבטל רצונך מפני רצונך⁴⁶, הרי הוא מגיע אח"כ לבחי' עשה רצונך כרצונך⁴⁶, והיינו, שע"י העבודה דכייף אזי מגיע אח"כ לבחי' פשיט בפנימיות, אבל התחלת ועיקר העבודה הוא בבחי' כייף.

(ז) וזהו גם מה שאמרו רז"ל⁴⁷ גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ, דאילו במעשה שמים וארץ כתיב⁴⁸ אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים, ובמעשה צדיקים כתיב⁴⁹ מקדש אד' כוננו ידך. וצריך להבין, הרי מעשה צדיקים כפשוטו הוא מעשה הצדקה והחסד, ומה זה שייך לביהמ"ק. וגם צריך להבין אומרו גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמו"א, הלא גם בענין מעשה שמים וארץ מצינו ענין הגדולה, כמרוז"ל⁵⁰ ע"פ⁵¹ לך הוי' הגדולה זו מעשה בראשית. ובאמת צריך להבין מהו ענין הגדולה שבמע"ב, אבל עכ"פ מצינו שגם מע"ב הו"ע של גדולה, וא"כ, מהי המעלה במעשה צדיקים על מעשה שמים וארץ. אך הענין הוא, דהנה אמרו רז"ל⁵² משמיא מיהב יהבי משקל לא שקלי, והיינו, שמשמיא ישנו רק ענין ההתהוות מאין ליש, אבל לא מיש לאין, אמנם ענין ביהמ"ק היא הביטול מיש לאין, שלכן, הגם שביהמ"ק הי' במקום גשמי ומוגבל, מ"מ, הנה מקום הארון אינו מן המדה⁵³, שזהו"ע ביטול היש לאין. ומצד הענין דביטול היש לאין גדלה מעלת ביהמ"ק על מעשה שמים וארץ, והנה, בבית המקדש כתיב⁵⁴ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, ואמרו רז"ל⁵⁵ בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך

(54) תרומה כה, ה.

(55) הובא בשם רז"ל בלקו"ת ר"פ נשא כ, סע"ב. ובכ"מ. וראה ראשית חכמה שערו האהבה פרק ו קרוב לתחילתו (ד"ה ושני פסוקים). אלשיך תרומה עה"פ. שלי"ה סט, א. רא, א. שכה, ב. שכו, ב. וראה לקו"ש חלק כו ע' 173 הערה 45.

(46) אבות פ"ב מ"ד.

(47) כתובות ה, א.
 (48) ישעי' מח, יג.
 (49) בשלח טו, יד.
 (50) ברכות נח, א.
 (51) דברי הימים א כט, יא.
 (52) תענית כה, א.
 (53) יומא כא, א.

כאו"א מישראל, שיש בו עבודת המקדש, שענינו ביטול היש לאין, והו"ע העבודה דאתכפיא וכלי ריקן. וע"י עבודה זו פועלים גדולה גם במע"ב, שמגלים את כוונת הבריאה, שהרי תכלית הכוונה בהתהוות מאין ליש היא לפעול ביטול בהיש, ומזה מובן שהגדולה דמעשה בראשית מתגלית ע"י מעשה צדיקים דוקא.

(ח) **והנה** כדי שתוכל להיות העבודה דמעשה צדיקים בביטול היש לאין להיות בבחי' כלי ריקן, יש צורך בנתינת כח מלמעלה, וזהו ענין המקדש, מקדש ה' כוננו ירך, שהו"ע הנתינת כח מלמעלה שיוכל להיות ענין המקדש בתוך כאו"א מישראל, ע"ז שיהי' בבחי' כלי ריקן, והיינו, שמלמעלה נותנים כח לכאו"א על העבודה דכלי ריקן, שע"ז יוכל להיות אצלו הענין דכריתת ברית, וכנ"ל שאין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי. ובנתינת כח זו יש כמה מדרגות, יש נתינת כח ע"י שמתגלה בנפשו בחי' הגילויים כו', ואם אין זה מספיק, אזי יש נתינת כח מהעצמות, בחי' רדל"א⁵⁶, שזהו מ"ש כוננו ירך. והיינו, דכיון שלא ירח ממנו כו'⁵⁷, מוכרח הוא להיות כלי, ואם אינו רוצה בכך, אזי דוחקים אותו באיזה ענין שנוגע לנפשו כו', וכמבואר באחת השיחות מכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע⁵⁸ שכאשר ההתעוררות היא מצד העצמות אזי הדחיקה היא בגשמיות (ער קוועטשט דעם גוף). ולכן, הרי הידיעה וההתבוננות בזה (שסוכ"ס תהי' הדחיקה בעניני גשמיות הגוף כו'), תפעל אצלו שלא ימתין על זה, אלא יתן את לבו לעבוד עבודתו באופן דכלי ריקן, והיינו, שידיעה זו גופא היא נתינת כח בעבודה. וכיון שהנתינת כח היא מהעצמות, ומצד העצמות הרי כולם בווה, לכן נמשכת נתינת כח זו לכאו"א מישראל, כולל גם חוטב עציך ושואב מימך, שביכלתו להיות בבחי' כלי ריקן, שהו"ע העבודה דאתכפיא, ועד שע"ז מתקשר עם העצמות ונעשה עמו דבר אחד, שזהו"ע הכר"ב כנ"ל. והיינו ע"י ההעתקה שבנפשו, שמעתיק את עצמו מעניניו, שע"ז מגיע בבחי' עתיק, ועד בהעצמות ממש.

(ט) **ובזה** יובן ג"כ ענין מעלת עשרת ימי תשובה שבאים אחרי הקדמת העבודה דחודש אלול, דאף שכל הארבעים יום (מ"ח אלול

(56) ראה פע"ח שער ק"ש שעל המטה

(57) ע"פ שמואל"ב יד, יד.

(58) ראה סה"ש תורת שלום ע' 135.

פ"רו. פ"א.

עד יוהכ"פ) הם ברצון⁵⁹, מ"מ, יש בהם ב' מדריגות בכללות, חודש אלול, ועשרת ימי תשובה. והענין בזה, דהנה אלול הוא ר"ת⁶⁰ אני לדודי ודודי לי הרועה בשושנים⁶¹, ובענין השושנה כתיב⁶² כשושנה בין החוחים, שישנם חוחים וקוצים המסתירים ומנגדים על השושנה, ומ"מ מתגברת עליהם, ועי"ז סלקא ריחא⁶³. וענינו בעבודה הוא העבודה דבחי' כייף, שאע"פ שנמצא במעמד ומצב כשושנה בין החוחים וקוצים שהם הרצונות זרים כו', מ"מ הוא כופה ומבטל את עצמו בכיטול היש. ועי"ז בא אח"כ לעשי"ת, שבהם העבודה היא בבחי' תשובה עילאה⁶⁴, וכנ"ל שע"י העבודה דבטל רצונך מפני רצונו, מגיעים לעבודה דעשה רצונך כרצונו, והיינו לפי שע"י ההעתקה שבנפשו הוא מגיע בבחי' עתיק. וזהו ג"כ מ"ש⁶⁵ אשרי העם יודעי תרועה הוי' באור פניך יהלכון, שמצד בחי' באור פניך, שהו"ע הסיוע מהעצמות, הנה גם בחי' עם הם יודעי תרועה, שיודעים איך לשבור את החומריות ולנצח עי"ז במלחמת היצר, וגם הם הולכים באור פני הוי', החל מתחלת העבודה באופן דאתכפיא, ומזה באים אח"כ למעמד ומצב שאינם שייכים כלל לרצונות זרים, והיינו, לא רק רצונות דלעו"ז, אלא גם רצונות בעניני היתר, וגם רצונות בקדושה, מה שזה אני רוצה כו', שאינו שייך לכל זה, אלא הוא בתכלית הביטול לאלקות, בבחי' יהיו לך לברך⁶⁶. וענין זה ישנו בכל אחד מישראל מצד בחירת העצמות, וכמ"ש⁶⁷ יבחר לנו את נחלתינו את גאון יעקב אשר אהב סלה, דגם מי שהוא בבחי' יעקב, ואפילו כאשר הנהגתו בשנה העברה לא היתה כדבעי, מ"מ, יש בו ענין הבחירה, שבחירה זו אינה מצד הטעם, אלא היא בחירה חפשית שמצד העצמות⁶⁸.

59) פרש"י תשא לג, יא. עקב ט, יח. יו"ד, רכא.
 60) ראה גם ריש וסוף ד"ה שיר המעלות יו"ד.
 61) פע"ח שער ר"ה פ"א. ב"ח או"ח (לעיל ע' 3 ואילך).
 62) תהלים פט, טז. וראה סד"ה שיר סתקפ"א (ד"ה והעבירו). ובכ"מ.
 63) שה"ש ו, ג.
 64) שה"ש ב, ב.
 65) ראה זהר ח"ב קפט, ב. ח"ג רלג, ב.
 66) המעלות (לעיל ע' 11).
 67) משלי ה, יז.
 68) תהלים מז, ה.
 רכא. (64) ראה גם ריש וסוף ד"ה שיר המעלות יו"ד.
 (לעיל ע' 3 ואילך).
 (65) תהלים פט, טז. וראה סד"ה שיר סתקפ"א (ד"ה והעבירו). ובכ"מ.
 (61) שה"ש ו, ג.
 (62) שה"ש ב, ב.
 (63) ראה זהר ח"ב קפט, ב. ח"ג רלג, ב.
 (64) המעלות (לעיל ע' 11).
 (65) משלי ה, יז.
 (66) תהלים מז, ה.
 (67) חסר הסיום (המור"ז).
 (68) חסר הסיום (המור"ז).